

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

MAKROGAZDASÁGI ÉS KÖLTSÉGVETÉSI ELŐREJELZÉS

2016-2020

2016. december

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

2013 óta kiegyensúlyozott és fenntartható pálya mentén, dinamikusan növekszik a magyar gazdaság. A növekedés átlagos üteme meghaladta a 3%-ot az elmúlt három évben. Bár a bruttó hazai össztermék gyarapodása idén átmenetileg lassult, ez nagyrészt az uniós források felhasználásának ciklikusságával magyarázható. Ugyanakkor biztató, hogy az EU-s támogatások mérsékelt felhasználása ellenére is várhatóan 2% feletti mértékben bővült a magyar gazdaság 2016 folyamán elsősorban az erős belső keresletnek köszönhetően. Nemzetközi összehasonlításban hazánk növekedése idén is az uniós átlag felett alakult, így folytatódott a magyar gazdaság felzárkózása az EU fejlettebb országaihoz. Mindemellett a külső és belső egyensúlyi mutatók továbbra is kedvezőek. A fegyelmezett fiskális politikának köszönhetően 2015-ben az államháztartás hiánya 1,6%-ra teljesült és a GDP-arányos államadósság 74,7%-ra csökkent. 2016-ban folytatódott az államadósság szerkezetének javulása, amely hozzájárult a külső sérülékenység mérséklődéséhez. A fegyelmezett költségvetési politika, a csökkenő pályára állított államadósság és a magyar gazdaság teljesítményének elismerése, hogy a három nagy hitelminősítő – a piacok által már korábban elismert hazai eredményeket lekövetve – 2016 folyamán sorra befektetésre ajánlott kategóriába emelte Magyarországot.

Előretekintve, a magyar gazdaság növekedési képességének megerősítése érdekében különösen fontos a vállalatok hatékonyságjavító törekvéseinek ösztönzése, ami által tovább erősödhet a magyar gazdaság verseny-, jövedelemtermelő- és munkahelyteremtő képessége. Ennek érdekében kezdeményezte a Kormány a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán megkötött hat évre szóló bérmegállapodást, amely 2017-ben és 2018-ban minimálbér- és garantált bérminimum emelést, illetve ezzel párhuzamosan a munkaadói adóterhek jelentős csökkentését, a társasági adókulcs egyszámjegyűvé tételét, továbbá a 2018-at követő években a reálbér-növekedéstől függő további munkáltatói adómérséklést tesz lehetővé. A megállapodás érdemben befolyásolja a következő években várható makrogazdasági folyamatokat, magasabb növekedési pályára állítva a magyar gazdaságot. Elsősorban a bérek emelkedésén keresztül serkenti a fogyasztás és ezen keresztül a GDP bővülését. Emellett a csökkenő munkaadói teher egyfelől fenntartja a jelenleg is erős munkaerő-keresletet, másfelől az emelkedő bérek fokozzák a munkaerő-kínálatot, amelyek együttesen a foglalkoztatás további bővülését vetítik előre. A társaságiadó-csökkentés növekedésserkentő hatása közvetlenül a versenyszféra beruházási aktivitásának erősödésén keresztül érvényesül. Ez egyrészt növeli a már meglévő termelőkapacitások versenyképességét, másrészt új exportkapacitások létrejöttét is eredményezi, amelyek révén emelkedik a hazánkban megtermelt jövedelem, illetve a bérek és a foglalkoztatás emelkedésén keresztül nő a háztartások fogyasztása. A megállapodás eredményeként tehát nemcsak a háztartások jövedelme emelkedik érezhetően, hanem a növekvő belső kereslet, a hatékonyabbá váló termelés és az adóterhek csökkentése révén javulhat a vállalkozások nyeresége is.

A gazdasági fundamentumok stabil, kiegyensúlyozott és fenntartható növekedési trendet vetítenek előre. Az előrejelzési horizonton a GDP bővülése érdemben gyorsul, így annak üteme 2017-ben és 2018-ban is várhatóan meghaladja majd a 4%-ot. A Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán kötött hat évre szóló bérmegállapodáson túlmenően a gazdaság bővülését támogatja az EU-s források felhasználásának, illetve a CSOK igénybevitelével felépülő új otthonok számának felfutása. Az erőteljes munkaerő-kereslet következtében folytatódhat a foglalkoztatás bővülése, a munkanélküliségi ráta csökkenése és a bérek emelkedése, amelyeknek eredményeként a háztartások jövedelmi helyzete tovább javulhat. A magyar gazdaság belső növekedési motorjai stabilak, a külső környezet esetleges változása jelenthet hazánk növekedési teljesítményére kockázatot. A Kormány továbbra is elkötelezett a fegyelmezett költségvetési politika fenntartásában. Ezzel összhangban a GDP-arányos költségvetési hiány az előrejelzési horizonton is érdemben 3% alatt teljesül.

MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

Külső környezet

A világgazdaság növekedése az idei év első három negyedében a tavalyinál visszafogottabban alakult. Lassulás jellemezte a világkereskedelmet is, amelynek bővülése – az előző évhez hasonlóan – elmaradt a globális GDP-növekedés ütemétől. Az első félévi folyamatokban szerepet játszottak a kínai gazdaság esetleges erős lassulása körüli aggodalmak, az alacsony olaj- és nyersanyagárak kedvezőtlen hatása az exportáló országokra, valamint részben az USA kamatemelési ciklusának megkezdése miatt a feltörekvő gazdaságok számára is szigorúbbá váló finanszírozási feltételek. Az év második felére az olaj- és nyersanyag árak korrekciójával némileg enyhültek az exportáló országok fiskális és reálgazdasági nehézségei. Összességében az Egyesült Államok és Japán eddig mutatott növekedése egyértelműen elmaradt a korábban várttól, illetve az európai konjunktúra is visszafogottan alakult. Az Európai Unió növekedését a belső kereslet támogatta, azon belül a fogyasztás bővülése meghatározó volt, míg a beruházások hozzájárulása csak csekély mértékű. Ennek és a visszafogott külső környezetnek köszönhetően a nettó export negatívan járult hozzá az EU 28 tagállamának növekedéséhez az elmúlt négy negyedévben éves alapon. Az európai növekedési folyamatokra kedvezőtlenül hatott továbbá a Brexittel kapcsolatos bizonytalanság.

Makrogazdasági helyzetkép

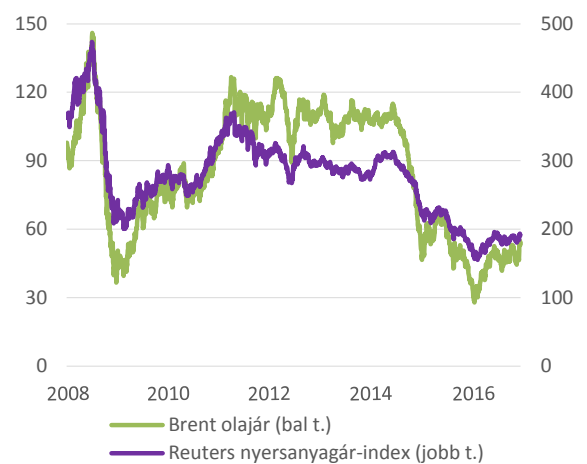
GDP és tételeinek alakulása

A 2014-es 4%-os növekedést követően 2015-ben 3,1%-kal nőtt a magyar gazdaság teljesítménye, míg 2016 első három negyedében 2,1%-kal bővült a GDP. A bruttó hazai össztermék növekedése idén átmenetileg lassult, ami nagyrészt az uniós források felhasználásának ciklikusságával magyarázható. Ugyanakkor biztató, hogy az EU-s támogatások mérsékelt felhasználása ellenére az erős belső keresletnek köszönhetően stabilan növekedett a magyar gazdaság 2016 folyamán. Nemzetközi összehasonlításban hazánk bővülése idén is az uniós átlag felett alakult, így folytatódott a magyar gazdaság felzárkózása az EU átlagához. A GDP növekedésével párhuzamosan továbbra is kedvezőek a külső és belső egyensúlyi mutatók.

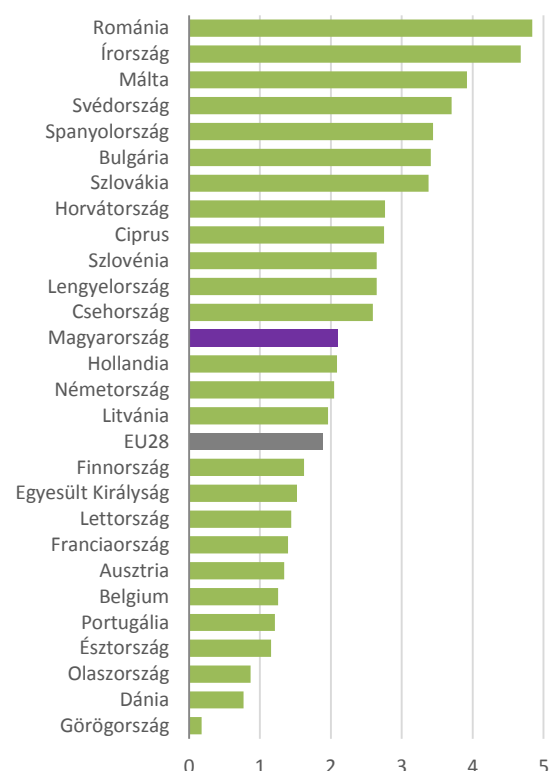
A világgazdaság és a világkereskedelem alakulása (volumen éves változása, százalék)

A világpiacon nyersanyagárak alakulása (USD)

GDP növekedés az Európai Unióban (2016 első három negyedévének átlaga, százalék)

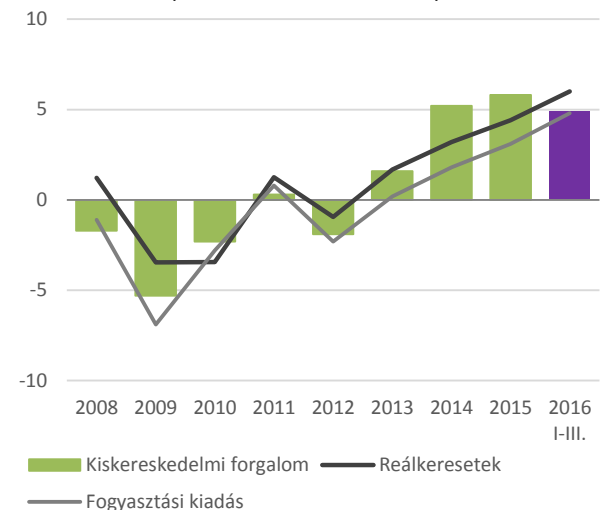

2016 első három negyedében a háztartások fogyasztási kiadása rég nem látott ütemben, 4,8%-kal bővült. A fogyasztás növekedését a háztartások rendelkezésre álló jövedelmének dinamikus emelkedése alapozta meg, amely a foglalkoztatás folytatódó bővülésének, a kimagasló bérdinamikának, a személyi jövedelemadó egy százalékpontos csökkentésének és a mérsékelt inflációs környezetnek köszönhető. Szintén támogatja a fogyasztásnövekedést, hogy enyhültek a háztartások óvatossági megfontolásai, amelyek magas szintje eddig egyfelől tartósan magas megtakarítási rátát, másfelől visszafogott fogyasztási és lakásberuházási dinamikát eredményezett.

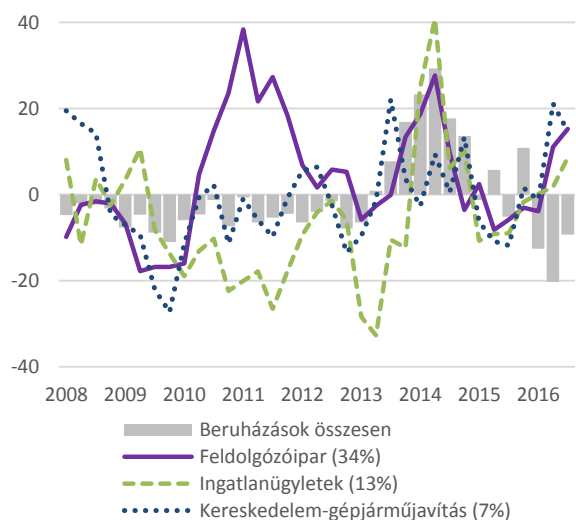
2016 első három negyedéve során több mint 3000 milliárd forint értékű beruházás valósult meg Magyarországon, ugyanakkor a beruházási aktivitás 14%-kal elmaradt az előző évitől. A visszaesés hátterében elsősorban az előző uniós költségvetési ciklushoz kötődő állami beruházások magas bázisa áll, miközben a privát szektorhoz köthető ágazatok teljesítménye élénkületet tükröz. Azt, hogy a beruházások visszaesése nem a termelő vállalatok teljesítményéhez kapcsolódik, alátámasztja a feldolgozóipar 8,2%-os, valamint a kereskedelem ágazat 12,2%-os beruházásbővülése is. A háztartások beruházási aktivitása is élénkült a Családi Otthontermelési Kedvezmény által biztosított támogatások eredményeként. Ezt mutatja, hogy 2016 első három negyedében csaknem két és félszeresére emelkedett az építési engedélyek száma, valamint 14%-kal bővült a lakásépítések száma. Az állami beruházások megtorpanásával kapcsolatban kiemelendő, hogy az új 2014-2020-as költségvetési időszak forrásaiból 2016. december elejéig már több mint 1000 milliárd forint került kifizetésre, mindazonáltal a jellemző előfinanszírozás miatt az allokált összegek a jövőben fogják erősíteni a beruházási teljesítményt.

Az idei év során az ipari termelés visszafogott alakulásával párhuzamosan az export dinamikája is mérséklődött a tavalyi év kiemelkedő teljesítményéhez képest. A háztartások bővülő fogyasztása és az export beszállítói igények miatt az import is élénkült, volumennövekedése az első három negyedévben meghaladta az export bővülésének ütemét. A külkereskedelmi áruforgalom többlete töretlenül nőtt, így az év első három negyedében rekordmagasságba emelkedett az aktívum. Mindezek eredményeként a külkereskedelem eddig összességében pozitívan járult hozzá a GDP növekedéséhez.

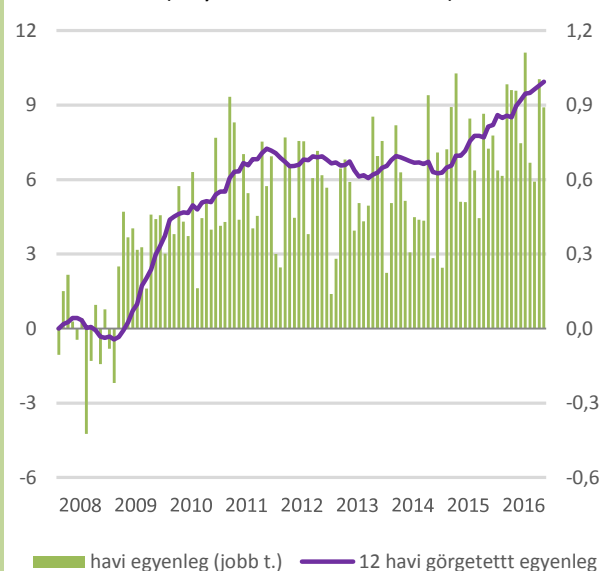
A kiskereskedelmi forgalom, reálkeresetek, illetve fogyasztási kiadás növekedése (éves változás, százalék)

Beruházások alakulása a főbb ágazatokban (éves változás, százalék, jelmagyarázatban az ág súlya)

A külkereskedelmi áruforgalom egyenlege (folyó áron, milliárd euró)

Termelésoldali folyamatok

2016 első három negyedében a mezőgazdaság teljesítménye érdemben támogatta a növekedést. Az ipari termelés növekedésének lassulását a kínálatoldaltól erősödő kapacitáskorlátok, keresletoldaltól a visszafogott dinamikájú nemzetközi konjunktúra magyarázzák. Az építőipari kibocsátás visszaesése mögött elsősorban az uniós források ciklikussága áll. Az idei növekedés fő pillére a szolgáltatások bővülése. A szolgáltató ágazatok jó teljesítménye mögött elsősorban a dinamikus bővülő belső kereslet áll. Ugyanakkor kedvező, hogy nemcsak a fogyasztáshoz szorosan köthető kereskedelmi, turisztikai ágazatok növekedtek, hanem a logisztikai és információ-kommunikáció ágazak is.

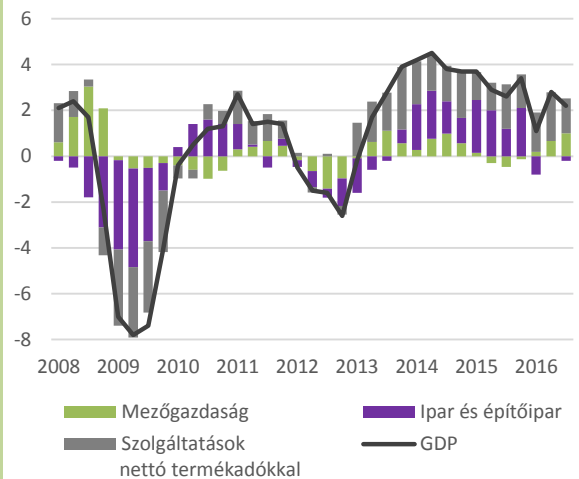
Munkapiac

Az idei első három negyedében folytatódtak a kedvező munkaerő-piaci tendenciák. 3,3 százalékos első kilenc havi növekedést követően a foglalkoztatottak száma októberre meghaladta a 4,4 millió főt, amely elsősorban a hazai elsődleges munkaerőpiac bővülő foglalkoztatásának eredménye. A tartósan magas kereslet következtében a munkanélküliségi ráta október végére 4,7%-ra csökkent. A gazdaságilag aktívak száma 1,4 százalékkal (65 ezer fővel) növekedett. Az egyre feszesebbé váló munkaerő-piaci környezetben, ahol a munkáltatók fokozódó mértékben bérekkel is versenyeznek a jó munkaerő megszerzéséért illetve megtartásáért, a keresetek is dinamikus emelkedtek. 2016 első kilenc hónapjában a versenyszférában a bruttó átlagkereset 5,4%-kal nőtt, a nettó reálkeresetek az alacsony infláció és a személyi jövedelemadó egy százalékpontos csökkentése következtében ennél is gyorsabban, 6,9%-kal növekedtek.

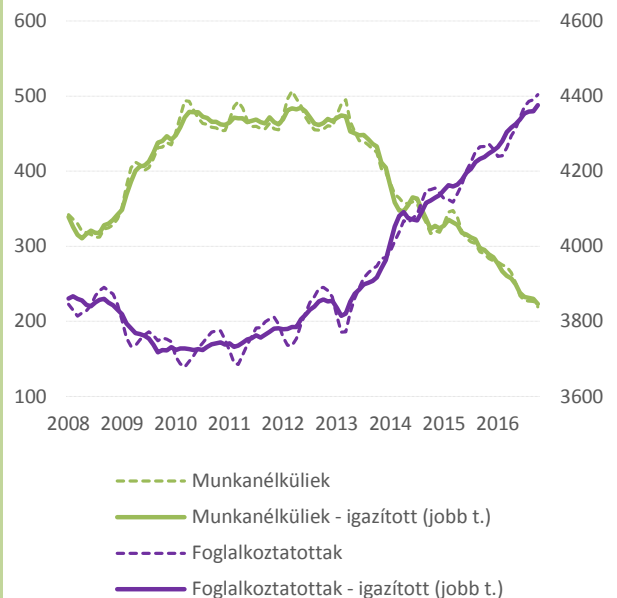
Infláció

Az elmúlt időszakban jellemző külső és belső dezinflációs folyamatok az idei évet is meghatározták, így az áremelkedés historikus összevetésben visszafogott maradt. Az élelmiszer- és üzemanyagárak a világpiaci túlkínálatból adódóan relatív alacsony szinten alakultak, míg az importált ipari termékek a mérsékelt európai konjunktúrának köszönhetően szintén kevésbé drágultak. Mindemellett a belföldi kereslet élénkülése és a bérek töretlen növekedése is csak mérsékelten jelentkezett az árak emelkedésében, amelyhez hozzájárulhatott a kedvező energiaárak tovagyrúzóddása is. Az alacsonyabb infláció irányába hatott a sertéshús forgalmi adójának csökkentése is, amely gyakorlatilag teljes mértékben megjelent az árakban.

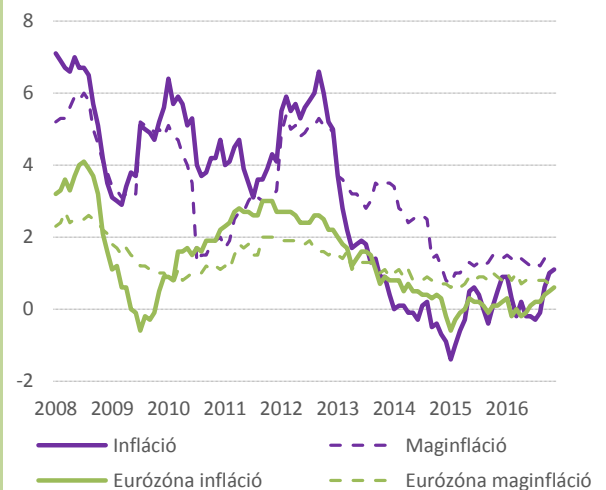
Az ágazatok hozzájárulása a GDP-növekedéshez
(éves változás, százalék)

Munkanélküliek és foglalkoztatottak
(ezer fő)

Az infláció és a maginfláció
(éves index, százalék)

Államháztartási folyamatok

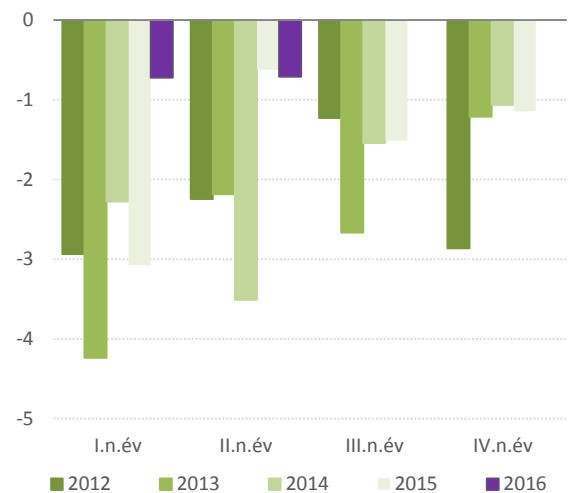
A bérek és a foglalkoztatás emelkedése, a gyorsuló fogyasztás, valamint a gazdaság fehéredése érdekében hozott intézkedések (például az elektronikus közúti áruforgalom ellenőrző rendszer illetve az online pénztárgépek) eredményeként az adó- és járulékbévételek dinamikusan növekedtek 2016 első tíz hónapjában. Ezen felül a növekedési adóhitelhez és a földárverésekhez kapcsolódó befizetések szintén többletbevételt generáltak a költségvetés számára. Kiadási oldalról meghatározó idén az EU-s források ciklikussága: a 2014-2020-as uniós transzferek alacsonyabb felhasználásának következtében csökkentek a kormányzati beruházások, illetve ezzel párhuzamosan a dologi kiadások is elmaradtak a tavalyi szinttől. Az alacsony hozamkörnyezettel párhuzamosan az eredményszemléletű nettó kamatkidadások is mérséklődtek. A közsférában bevezetett életpályamodellek ugyanakkor növelték a költségvetés kiadásait. A bevételi és kiadási folyamatok eredményeként 2016 első felében a kormányzati szektor hiánya a GDP 0,7%-ára csökkent.

2016-ban tovább folytatódott az államadósság szerkezetének javulása, amely hozzájárult a külső sérülékenység mérséklődéséhez. Az év első tíz hónapjában a külföldiek kezében lévő államadósság aránya mintegy 5 százalékponttal 39%-ra csökkent, az államadósság devizaaránya pedig mintegy 7%-ponttal 26%-ra mérséklődött. Az alacsonyabb kitettség a kisebb országkockázati felárakon keresztül a hozamokra is mérséklően hatott. A rövid hozamok az év folyamán 60-70 bázisponttal, a hosszúak pedig – az amerikai hozamemelkedés hatását kiszűrve – 30-50 bázisponttal lettek alacsonyabbak.

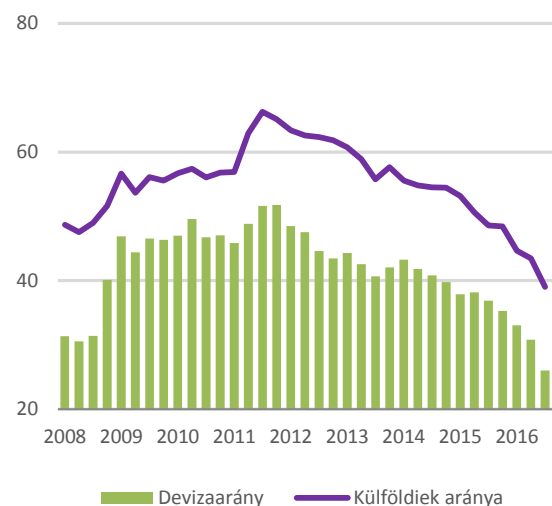
Pénzügyi piacok

Az adósságfinanszírozás feltételeire is kedvezően hatott, hogy a három nagy hitelminősítő – a piacok által már korábban elismert hazai eredményeket lekövetve – 2016. év folyamán sorra befektetésre ajánlott kategóriába emelte az országot. Elsőként májusban a Fitch, majd szeptemberben az S&P, végül novemberben a Moody's döntött a felminősítés mellett.

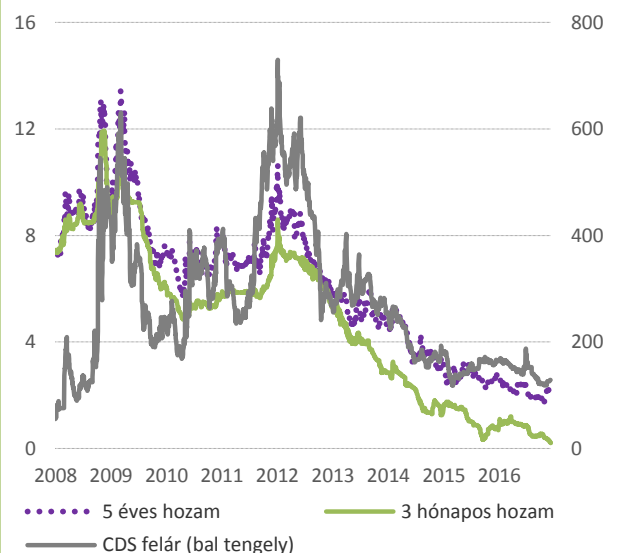
Kormányzat egyenlege a GDP százalékában

Az államadósság devizaaránya és a külföldiek kezében lévő adósságarány (százalék)

A hozamok és az országkockázati felár (százalék, bázispont)

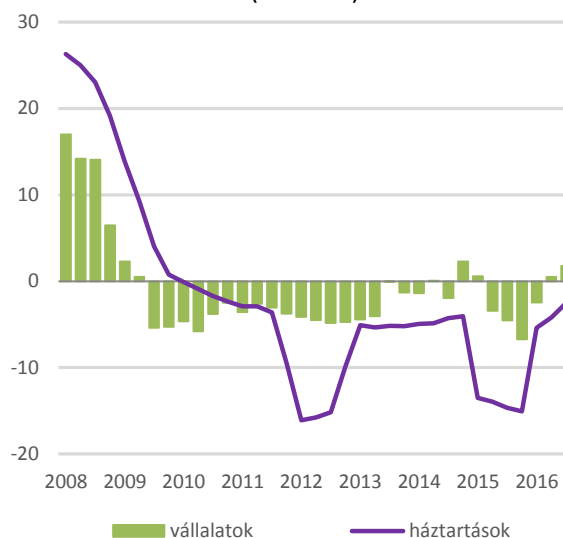

Bár a bankadó érdemi csökkentése összességében mintegy 65 milliárd forinttal javítja idén a bankrendszer eredményét, a hitelezési folyamatok továbbra sem támogatják kellően a gazdasági növekedést. Ebben fontos tényező, hogy közép-európai összehasonlításban a magyar háztartások szembesülnek magasan a legnagyobb, míg a vállalatok a második legmagasabb kamatfelárakkal. Ezzel együtt a háztartások körében kedvező folyamatok látszanak kibontakozni, az új hitelfolyósítások volumene 2016-ban folyamatosan emelkedett, legutoljára 2008-ban volt ilyen magas. Emellett 2016 harmadik negyedében 2013 óta első ízben emelkedett tranzakciós alapon a háztartások hitelállománya. A vállalatok hitelállománya tranzakciós alapon enyhe emelkedést mutat 2016 második felétől, a kkv-hitelek éves bővülése pedig elérte az 5-10%-os növekedési szintet.

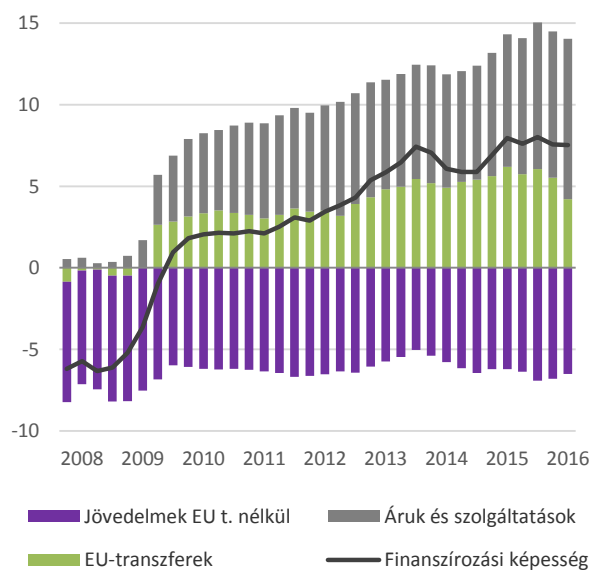
Külső egyensúly

A tavalyinál mérsékeltebb EU forrásbeáramlás ellenére Magyarország külfölddel szembeni finanszírozási képessége továbbra is kiemelkedő maradt, illetve a folyó fizetési mérleg egyenlege – főként a külkereskedelem teljesítményének köszönhetően – rekord magas szinten alakul. A külső egyensúlyi folyamatokat tekintve így hazánk éllovas a régióban, köszönhetően az áruk és szolgáltatások egyenlegében mért, jelentős többletnek, valamint a historikusan alacsony jövedelemkiáramlásnak. A kedvező folyamatok eredményeként a nettó külső adósság és az ebből eredő külső sérülékenység tovább csökkent.

A háztartások és a vállalatok hitelállományának éves növekedési üteme
(százalék)

Külső finanszírozási képesség alakulása
(GDP százalékában, négy negyedéves kumulált adatok alapján)

MAKROGAZDASÁGI ELŐREJELZÉS

Előrejelzésre ható főbb tényezők

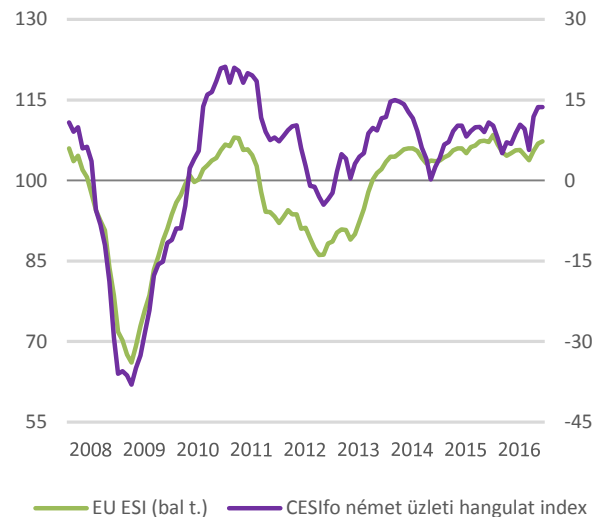
Külső környezet

Előretekintve a világgazdaság egyébként mérsékelt növekedését továbbra is többnyire negatív kockázatok övezik. A támogató monetáris politikai eszközök elérték határaikat a fejlett országokban, ahol az alacsony hozamkörnyezet immár a pénzügyi kockázatokat is gyarapítja. Az Egyesült Királyság EU-ból való kiválása körüli bizonytalanság is növeli a kockázatokat, főként az Európai Unióban. Ugyan a megtett gazdaságpolitikai lépések nyomán némiképp elcsendesedtek a kínai gazdaság szerkezetváltozásához kötődő erősebb lassulás miatti félelmek, továbbra is kockázatot hordoz magában a hitel-GDP arány folytatódó növekedése és a vállalatok magas adósságállománya az országban. E tényezőkhöz hozzáadódnak még a globális migrációból adódó kihívások és egyéb geopolitikai feszültségek. Pozitív kockázatot jelenthet az új amerikai adminisztráció tervezett költségvetési lazítása, amely az OECD várakozása szerint is kedvezően hathat a nemzetközi konjunktúra alakulására. Rövidtávon az európai bizalmi indikátorok is javuló üzleti hangulatot jeleznek.

Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán megkötött hat éves bérmegállapodás

A 2010 óta végrehajtott munkapiaci reformok sikeresen ösztönözték a foglalkoztatottság és a munkaerő-piaci részvétel bővülését. A magyar gazdaság növekedési képességének megerősítése a foglalkoztatás megfelelő szintre növelése után elsősorban a munkatermelékenység emelésével biztosítható, amelyhez a technológiafejlesztés és a munkaszervezés javítása mellett elengedhetetlenül szükséges a magas színvonalú és jól motivált munkaerő. A fentiek érdekében a Nemzetgazdasági Minisztérium által kidolgozott javaslatok alapján a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumának résztvevői egy hatéves programról állapodtak meg. Ez tartalmazza a minimálbér, a garantált bérminimum és a reálbérek emelését, illetve ezzel párhuzamosan a társasági adókulcs érdemi mérséklését és a munkaadói adóterhek – részben bérnövekedéstől függő – csökkentését. A megállapodás célja, hogy a vállalatok hatékonyságjavító törekvéseit ösztönözve hozzájáruljon ahhoz, hogy tovább emelkedhessen a magas hozzáadott értéket előállítani képes munkakörökben a foglalkoztatás, erősödjön a magyar gazdaság versenyképessége.

Az európai uniós és német üzleti bizalmi indikátorok alakulása
(index, 100 illetve 0 fölötti érték bővülést jelez)

Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán megkötött hat éves bérmegállapodás elemei

	2016	2017	2018
Minimálbér	111 000 Ft	+15%	+8%
Garantált bérminimum	129 000 Ft	+25%	+12%
Szociális hozzájár. adó	27%	22%	20%*
Társasági adó	10% 19%	9%	9%
Szociális hozzájár. adó 2019-től	további 4x2 százalékpontos csökkenés reálbérek alakulásának függvényében		

* Az adókulcs 19,5%, amennyiben 2017-ben a bérnövekedés meghaladja a megállapodásban szereplő küszöbértéket.

EU-s források felhasználása

A 2014-2020-as uniós költségvetési időszak keretei között Magyarország számára elérhető 21,5 milliárd eurós strukturális források felhasználásának időzítése érdemben befolyásolja a várható makrogazdasági pályát. Az aktuális 7 éves ciklus prioritása a gazdaságfejlesztés, így az EU-s transzferekből megvalósuló vállalati beruházások hosszabb távon is támogatni tudják a magyar gazdaság növekedését. Kormányzati célkitűzések szerint 2018 végére-2019 elejére az összes 2014-2020-as uniós forrás allokálása megtörténik, amely a kapacitások gyorsabb felépülésén keresztül támogatja Magyarország dinamikusabb növekedését.

Makrogazdasági prognózis

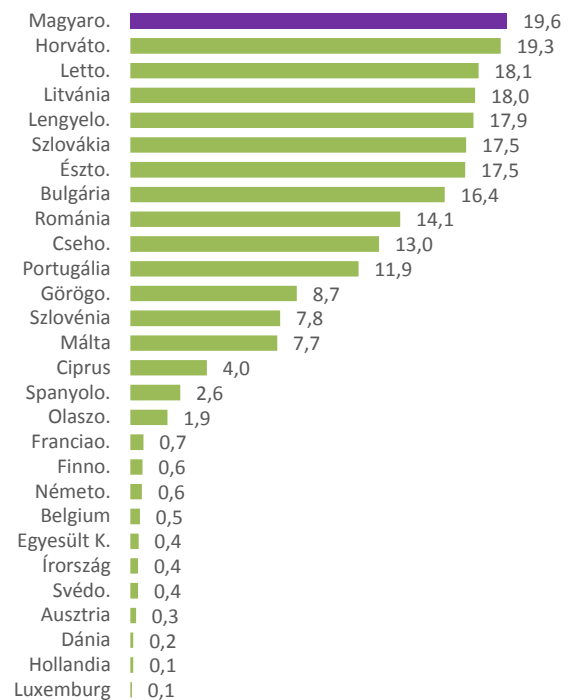
GDP és tételeinek alakulása

A magyar gazdaság idén várhatóan 2,1%-kal növekedhetett, ugyanakkor az előrejelzési horizonton a növekedés érdemi gyorsulása prognosztizálható. A dinamika erősödéséhez jelentős mértékben hozzájárul a magyar gazdaság versenyképességét növelő, a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán kötött hat éves bérmegállapodás, amely egyfelől fogyasztásbővülést, másfelől a beruházások és – új exportkapacitások kiépülése révén – az export növekedését eredményezi. Emellett a magasabb növekedési dinamikához hozzájárul az EU-források felhasználásának felfutása is. A gazdasági fundamentumok stabil, kiegyensúlyozott és fenntartható növekedési trendeket vetítenek előre.

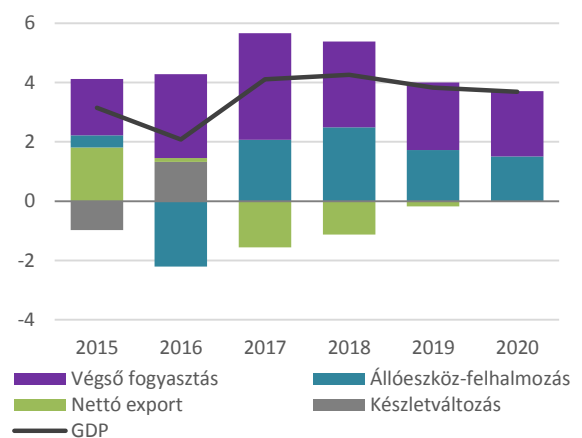
A következő években tovább folytatódik a háztartások fogyasztásának növekedése, amelyet az óvatossági motívumok folyamatos enyhülésén túl a kedvező munkapiaci trendek fennmaradása, illetve a minimálbér és garantált bérminimum jelentős emelése is támogat. A vásárlóerő növekedését segíti továbbá a kétgyermekes családi adókedvezmény fokozatos emelése, továbbá egyes alapvető élelmiszerek, éttermi szolgáltatások, illetve az internet általános forgalmi adójának csökkentése.

A beruházások erőteljes megugrása prognosztizálható a 2016-ot követő években, amelyhez mindhárom szektor hozzájárul majd. Ezzel összhangban hazánk beruházási rátája előreláthatóan a teljes előrejelzési időszakban folyamatosan emelkedik és stabilan 20% felett alakul majd, ami azért is kedvező, mert a fejlesztések a kapacitások

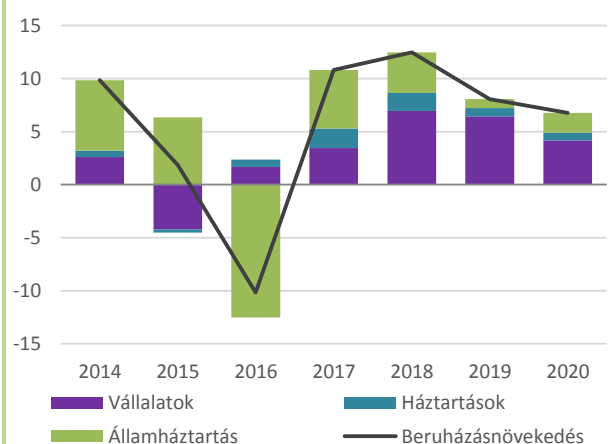
A 2014-2020-as uniós költségvetési ciklus során elérhető támogatási összegek (2015-ös évi GDP százalékában)

GDP-növekedés összetevői felhasználási oldalon (százalékpont)

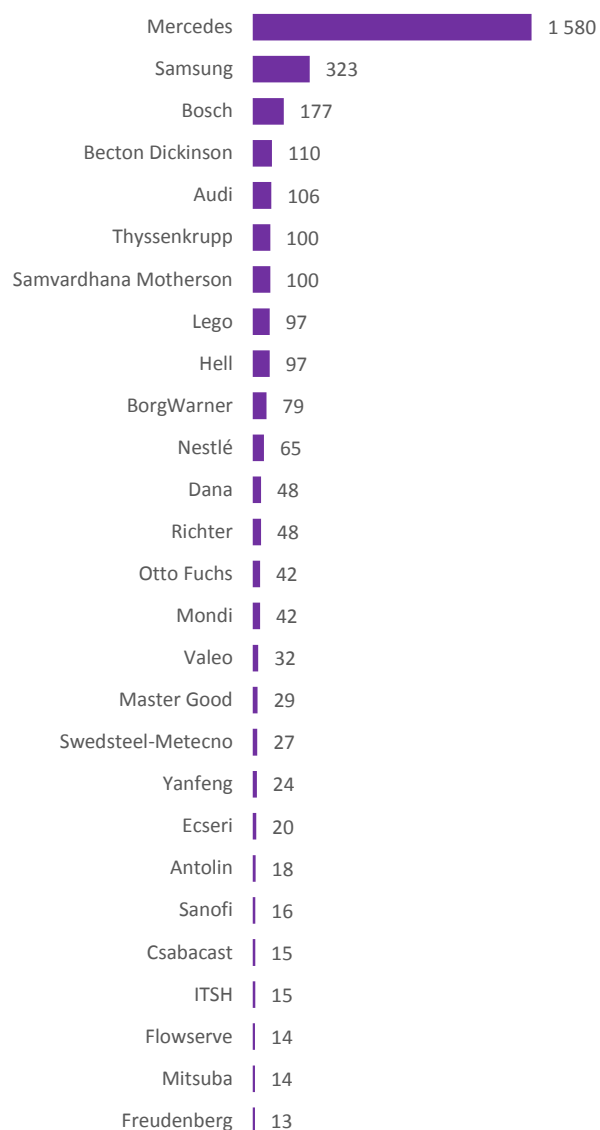
A szektorok hozzájárulása a bruttó állóeszköz-beruházások bővüléséhez (százalékpont)

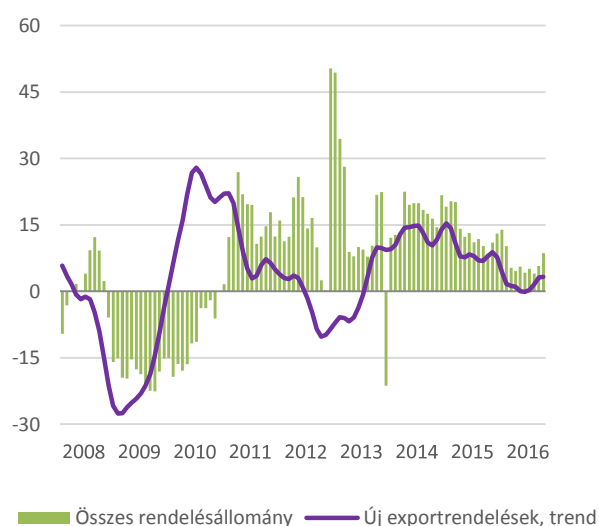
kiépülése után, a termelés beindulását követően is tartósan támogatják a gazdaság növekedését. A nagyvállalatok tekintetében az elmúlt időszakban bejelentett számos nagy volumenű – főleg az autóipart és a beszállítói hálózatot érintő – fejlesztés fokozatos felfutása várható, a kis- és középvállalkozások beruházási aktivitását pedig az alacsony hozamkörnyezet és a kedvező üzleti klíma mellett a gazdaságfejlesztésre becsatornázott uniós források felgyorsított allokálása is támogatja. Továbbá Magyarország tőkevonzó-képességét erősíti, hogy 2017-től a társasági adókulcs 9%-ra csökken, így a legalacsonyabbnak számít majd régiós összevetésben, amely ösztönzően hat mind az újonnan érkező cégek beruházási döntéseire, mind a már az országban működő vállalatok jövőbeli kapacitásbővítéseire. A háztartások beruházásaival összefüggésben a lakáspiacon beindult kedvező tendenciák várhatóan tovább erősödnek az elkövetkező évek során. A stabilan alacsony kamatkörnyezet és az emelkedő reáljövedelmek mellett, a Kormány által meghozott intézkedések is jelentős lökést adnak a lakáspiac keresleti és kínálati oldalának egyaránt. Mindezek eredményeként az előrejelzési horizont végén az újonnan épített lakások száma éves szinten már a 25 ezer darabot is meghaladhatja az építőipari kapacitások folyamatos felépülésével párhuzamosan. Az állami beruházások dinamikáját számottevően meghatározza az új uniós költségvetési ciklus forrásainak allokálása, amelyek 2016 második felében már lendületet vettek és az elkövetkező negyedévekben várhatóan tovább gyorsulnak.

A korábban bejelentett illetve megvalósuló beruházások tovább erősítik a vállalatok **exporttevékenységét**, így támogatva a kivitel bővülését. Ebbe az irányba mutat a társasági adókulcs csökkentése is, amely várhatóan ösztönzőleg hat újabb exportkapacitás-bővítő beruházások megvalósítására a következő években. Az elmúlt években stabilan bővülő feldolgozóipari rendelésállomány pedig rövidtávon is a kivitel kitartó növekedését vetíti előre. Az import a magas belső felhasználás, azaz a háztartások bővülő fogyasztása és a vállalatok beruházásainak eredményeként a kivitel meghaladó ütemben bővíthet. Ennek eredményeképp a külkereskedelem hozzájárulása a GDP-növekedéshez átmenetileg negatív tartományba kerülhet az előrejelzési horizonton.

Az elmúlt időszakban bejelentett egyes nagyobb volumenű beruházások (millió euró)

Feldolgozóipari rendelések (éves változás, százalék)

Termelésoldali folyamatok

Az elkövetkező években elsősorban a beruházások erőteljes felfutásának köszönhetően az ipari kibocsátás bővülése ismét a GDP-növekedés egyik alappillére lehet. Az építőipar esetében az újabb EU-s költségvetési ciklus, valamint a kormányzati beruházások és egyéb támogató intézkedések adhatnak érdemi lendületet az ágazatnak. A háztartások fogyasztásának várható növekedése elősegíti a szolgáltatások bővülését, így a szektor a következő években is pozitívan járulhat hozzá a GDP-növekedéshez.

Munkapiac

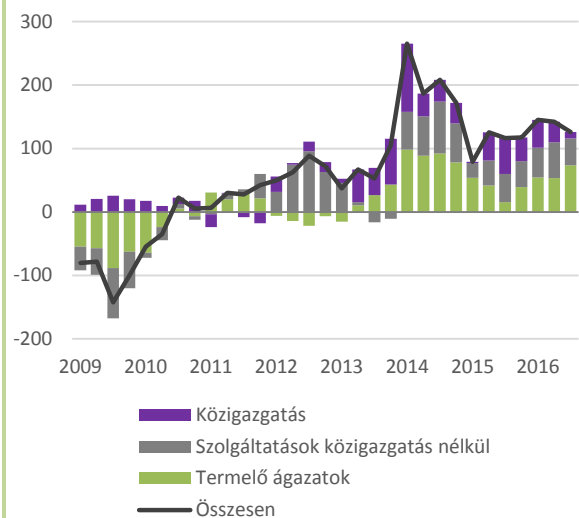
Az erőteljes munkaerő-kereslet következtében folytatódhat a foglalkoztatás bővülése és a munkanélküliségi ráta csökkenése. A minimálbér és a garantált bérminimum emelkedése, valamint a munkáltatók adóterheinek mérséklődése következtében a bérek jelentős növekedése is folytatódhat, ami az erős munkaerő-piaci kereslet következtében tartósan fennmaradhat. A magasabb bérek kedvezően hatnak a munkaerő-piaci aktivitásra, a belföldi munkaerő-kínálat növekedéséhez pedig a külföldön munkát vállalók számának stabilizálódása illetve enyhe csökkenése is hozzájárulhat. A közfoglalkoztatottak száma sikeres elsődleges munkaerő-piaci beilleszkedésüknek köszönhetően fokozatosan csökkenhet.

Infláció

A következő években – külső és belső hatások eredőjeként – a korábban tapasztalt rendkívül alacsony árdinamika növekedésére számítunk. Az importált hatásokat tekintve az emelkedő olajár, valamint az élénkülő európai inflációs környezet is a drágulás irányába hat. A belföldi folyamatokat tekintve a támogató monetáris politika és az egyre feszesebb munkaerőpiac mellett a nemrég bejelentett minimálbér-emelés is növeli az infláció mértékét. Figyelembe véve ugyanakkor az inflációs várakozások historikusan alacsony szintjét és a 2017. évi indirektadó-csökkentéseket, az áremelkedés jövőre is visszafogott maradhat. Az ezt követő időszakban a kibocsátási rés záródásával az MNB középtávú céljának megfelelően az áremelkedés üteme megközelíti a 3%-ot.

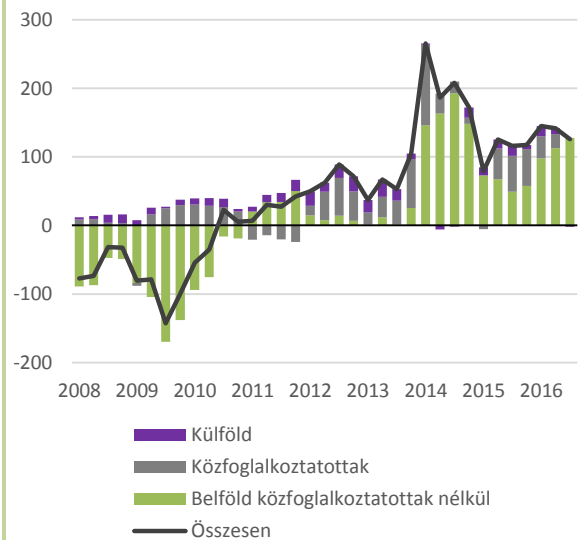
Foglalkoztatás-bővülés ágazati felbontása

(éves változás, ezer fő)

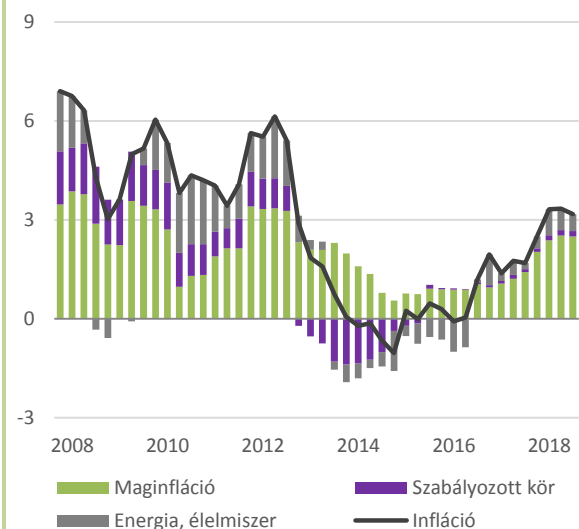
Foglalkoztatás-bővülés felbontása

(éves változás, ezer fő)

Fontosabb termékcsoportok hozzájárulása az infláció alakulásához

(éves változás, százalékpont)

Államháztartási folyamatok

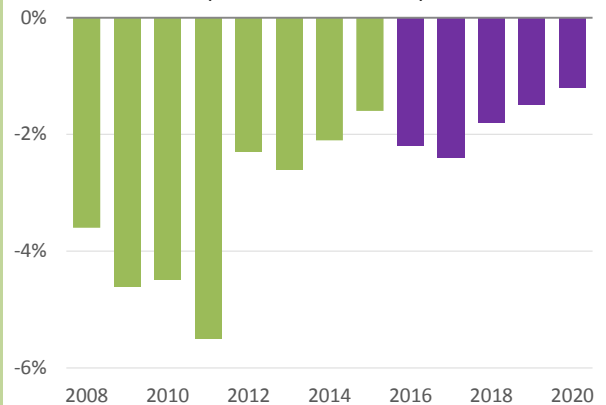
Az előrejelzési horizonton a költségvetés hiánya továbbra is tartósan és érdemben 3% alatt teljesül, mindazonáltal a fiskális politika nagyobb mértékben támogatja az aggregált keresletet. A háztartások rendelkezésre álló jövedelmét növelik ugyanis a közelmúltban bejelentett béremelések, miközben a társasági adó és a munkáltatói terhek csökkentése a vállalatok profitabilitását javítja. A korábban hozott gazdaságpolitikai lépések is a fiskális ösztönzés irányába hatnak, úgymint a közzsférában fokozatosan bevezetésre kerülő életpályák, a lakástámogatás, a bankadó csökkentése, a Modern Városok Program, valamint egyes termékek és szolgáltatások áfájának mérséklése. Az uniós források gyorsuló felfutása szintén érdemben erősíti a fiskális politika kereslettámogató hatását. Ugyanakkor a költségvetési egyensúly előretekintve is fennmarad és a GDP-arányos államadósság tovább mérséklődik az előrejelzési horizonton.

Pénzügyi piacok

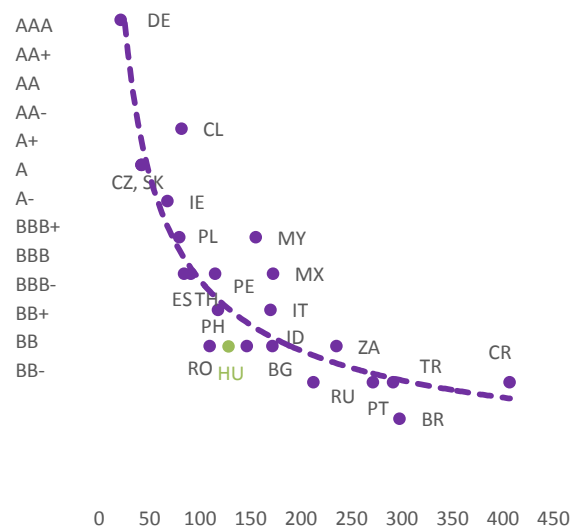
A fegyelmezett költségvetési politika megteremtésével és a gazdaság teljesítményének erősödésével javult Magyarország piaci megítélése, amit idén a hitelminősítők hazánk befektetési kategóriába sorolásával is visszaigazoltak. A kedvező piaci megítélés alapján a hitelminősítói besorolás további javulása várható.

Bár rövid és középtávon a hazai bankszektor jövedelmezőségét támogatja a bankadó további csökkentése és az élénk hazai konjunktúra, azonban egy fenntartható jövedelmezőségi szinthez a bankok költségkímélőbb működése és a hitelkihelyezéseik fokozása is szükséges. A hitelezés élénkülésének irányába hat a növekvő fogyasztás és a CSOK igénybevételének felfutása. Várhatóan a CSOK nemcsak a lakáshitelekre, hanem az építőipar kapacitásbővítésének forrásigényéből adódóan a vállalati hitelezésre is élénkítő hatással lesz. Emellett a következő évtől megvalósuló társasági és szociális hozzájárulási adócsökkentés, valamint a minimálbér-emelés hatására élénkítő beruházási kedv pótlólagos hazai hitelkeresletet indukál. A vállalatok hitelkeresletét növelik továbbá az új uniós támogatások és az MFB pontok által kínált 0%-os hitelek is.

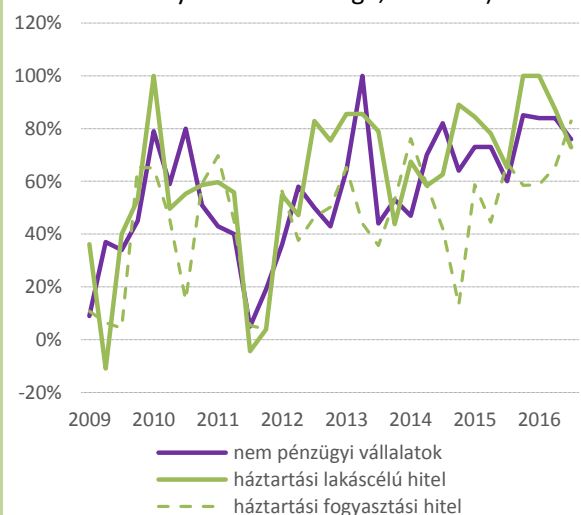
Államháztartás hiánya (GDP százalékában)

Az átlagos hitelminősítés és az ötéves CDS felár kapcsolata

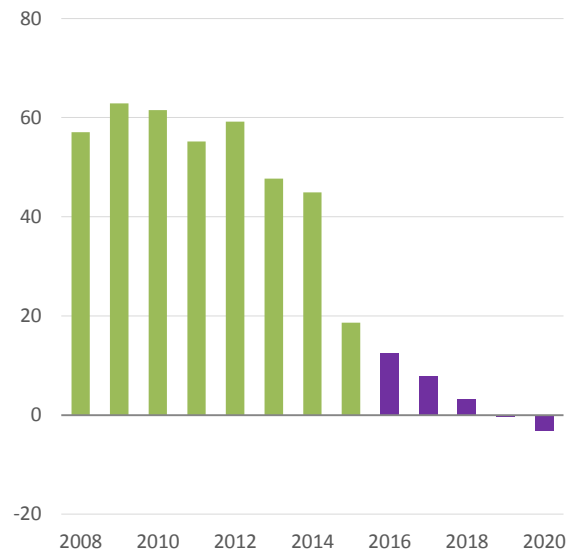
A hitelnövekedést prognosztizáló bankok aránya (A hitelnövekedést és a hitelcsökkenést váró bankok arányának különbsége, százalék)

Külső egyensúly

Előretekintve a közösségi forrásfelhasználás felfutásával a külfölddel szembeni finanszírozási képesség továbbra is magas többletet mutathat. Mindazonáltal a minimálbér-emelések és az adókiengedések következtében emelkedő belföldi kereslet a jelentős importtartalom miatt mérsékelheti a fizetési mérleg többletét, így a külső adósság csökkenése is az elmúlt időszakban megfigyelt mértéknél némileg lassabb lehet. A magasabb importot ugyanakkor a kivitel oldalán kompenzálhatja a feldolgozóipari kapacitásbővítésekből eredő exportnövekedés, valamint középtávon a kormányzati iparstratégia is. A jövedelemkiáramlás a külföldi vállalatok bővülése miatt emelkedhet, bár ezt részben kompenzálja a csökkenő adósság és a mérséklődő külföldre vándorlás egyenlegjavító hatása. A továbbra is magas finanszírozási képesség fennmaradásával Magyarország az előrejelzési horizont végére félévszázados adósi pozíció után nettó hitelezővé válhat.

A nettó külfölddel szembeni adósság alakulása
(a GDP százalékában)

KÖLTSÉGVETÉSI ELŐREJELZÉS

Hiánypálya

A költségvetés középtávú pályájára vonatkozó téli kitekintésben az uniós módszertan szerinti hiánypálya megegyezik a 2017-es költségvetési törvény indoklásában szereplővel, azaz 2017. évre 2,4%-os, 2018. évre 1,8%-os, 2019-re 1,5%-os, 2020-ra pedig 1,2%-os GDP arányos hiánnyal számol.

Prognózis készítésénél figyelembe vett tényezők

A 2017-2020-as évekre vonatkozó költségvetési kitekintés az aktuális, a korábrinál lényegesen gyorsabb növekedést és némileg magasabb inflációt tartalmazó téli makrogazdasági pályára épül, figyelembe véve a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán kötött hat éves bérmegállapodás keretében az adócsökkentésekre, valamint a minimálbér és garantált bérminimum növelésére vonatkozó döntéseket, továbbá a kormányzati fejlesztésekre vonatkozó aktuális ütemterveket. A növekvő kereseteknek megfelelően az egyéni járulékok, valamint több fogyasztáshoz kötődő adónem (áfa, jövedéki adó, illetékek stb.) dinamikusabban növekedhet, mint azt az idei Konvergencia Program költségvetési pályája feltételezte.

A számítások emellett figyelembe vették a következőket:

- A társasági adókulcs egységesen 9%-ra csökken 2017-től.
- A pénzügyi szervezetek különadójából származó bevétel a 2017. évi várhatóval azonos szinten marad.
- Az áfa kiutalási határidő rövidítése két lépésben 2017-ben és 2018-ban történik meg. A tervezet számol az őszi adócsomaggal összhangban az áfa alanyi mentesség értékhatárának növekedésével.
- A kisadózók tételes adója és a kisvállalati adó esetében a bevételi értékhatár emelkedik, az ezeket az adókat választók létszáma növekszik az elkövetkezendő években.

- A kétgyermekesek kedvezménye 2018-2019 években fokozatosan tovább emelkedik. A friss házások adókedvezményét egyre többen veszik igénybe.
- A szociális hozzájárulási adó a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán megkötött hat éves bérmegállapodásnak megfelelően 2017-től 5 százalékponttal csökken, majd 2018-tól a megállapodásban foglaltak szerint tovább mérséklődik.
- A jövedéki adó esetében a dohánytermékek adómértéke 2017-ben két lépcsőben emelkedik az uniós előírások alkalmazásának megfelelően.
- A közmunkára fordított kiadások számottevően csökkenhetnek a tavasszal előrejelzetthez képest a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán kötött hat éves bérmegállapodás elsődleges munkapiacra való elhelyezkedést ösztönző hatására.
- Folytatódik a pedagógus és a rendvédelmi életpálya-modell ütemezett bevezetése és a 2016. július elsejével kezdődő állami tisztviselői életpálya program felfutása is. A kitekintés számol továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál 2017. évtől megvalósuló, illetve az egészségügyi, kulturális és szociális ágazatban dolgozók jelentős bérnövekedésével is. A kutatók, a felsőoktatásban és az állami köznevelési intézményekben a nevelési-oktatási munkát segítő, nem pedagógus végzettségű dolgozók számára is többletforrást biztosít a költségvetés. A minimálbéremelés és a garantált bérminimum emelés a költségvetési szférában és állami vállalatoknál is többletkiadással jár, amit az új prognózis is figyelembe vesz.
- 2018-2020 között tovább folytatódik a Munkahelyvédelmi Akció, amelynek keretében a szociális hozzájárulási adó kedvezményeknél további létszámbővüléssel a kitekintés nem számol.
- Az egyéb lakásépítési támogatások soron a családi otthonteremtési kedvezmény és az adó-visszatérítési támogatás felfutása várható, valamint a Nemzeti Otthonteremtési Közösségek létrehozásával és a lakás-takarékpénztári támogatások bővülésével is számol a kitekintés.

- A korhatár előtti ellátásoknál létszámfogyás, így megtakarítás várható, mivel az érintettek betöltik a nyugdíjkorhatárt, új belépők viszont már nem lesznek.
- A nyugdíj kiadások és a jövedelempótló ellátások megőrzik reálértéküket, az inflációt követő mértékben emelkednek, ugyanakkor a korábban vártnál magasabb infláció miatt nő a nyugdíjakra fizetendő összeg a tavasszal várthoz képest.
- Folytatódnak, a tavasszal várttól némileg eltérő ütemezéssel a Kormány által meghirdetett, hazai forrásból finanszírozott beruházások, így például a Paksi atomerőmű beruházásának kivitelezése, a Liget beruházása, a kiemelt közútépítések, valamint a Modern Városok Program. A közúthálózat fenntartására fordított többletek is beépültek.
- A Honvédelmi Minisztérium költségvetése a GDP arányos finanszírozásra vonatkozó szabályok szerint nő. A többletben benne foglaltatnak a rendvédelmi életpálya felfutásával kapcsolatos kiadások is.
- Az adósságszolgálati kiadásoknál az évről évre kisebb deficit mellett a nettó kamatkiadás 2017-ről 2020-ra nominálisan is csökken az állampapírhozamok kedvező alakulása következtében. A nettó pénzforgalmi kamatkiadás a GDP arányában fokozatosan, a 2017. évi 2,4%-os szintről 2020-ra 1,9%-ra mérséklődik.
- Az adósságszolgálati kiadásoknál az évről évre kisebb deficit mellett az uniós módszertan szerint számított kamatkiadások nominálisan is csökkennek az állampapírhozamok kedvező alakulása következtében.
- Továbbra is megképzésre kerül az Országvédelmi Alap/Adócsökkentési és fejlesztési alap, valamint az általános tartalékként szolgáló Rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzata. A tartalékok rendszerét erősíti a költségvetési fejezetenként megképzett stabilitási tartalék, amelynek felhasználása a Kormány döntése alapján csak az adott év utolsó negyedében lehetséges.
- Az önkormányzati alrendszer egyenlege számottevően kedvezőbb képet mutat az időszak elején a korábban vártnál nagyobb adóbevételek miatt. Az uniós bevételek az előzetesen kalkuláltnál hamarabb érkehetnek meg az önkormányzatokhoz, másfelől az önkormányzati fejlesztések lassabban valósulhatnak meg.

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZIS 2016-2020

A főbb makrogazdasági mutatók alakulása (éves változás, százalék)

	Tényadat		Előrejelzés			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
GDP növekedése és szerkezete						
GDP	3,1	2,1	4,1	4,3	3,8	3,7
GDP belföldi felhasználása	1,4	2,1	6,2	5,8	4,2	3,9
Háztartások fogyasztása, ebből:	3,1	4,4	5,8	4,7	3,6	3,5
Fogyasztási kiadás	3,4	5,0	7,2	5,8	4,4	4,3
Természetbeni társadalmi juttatás	1,9	2,0	0,1	0,2	0,1	0,0
Közösségi fogyasztás	0,6	2,1	0,7	1,0	0,2	0,5
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,9	-10,2	10,8	12,5	8,1	6,8
Áru- és szolgáltatásexport	7,7	6,0	5,3	6,6	6,0	6,2
Áru- és szolgáltatásimport	6,1	6,4	7,7	8,5	6,7	6,7
Munkaerő-piaci mutatók						
Bruttó bér-és keresettömeg	6,9	9,2	10,5	9,2	7,4	6,8
Bruttó nominális átlagkereset	4,2	6,0	9,3	7,7	6,4	6,1
Nettó nominális átlagkereset	4,2	7,6	9,3	7,7	6,4	6,1
Egy keresőre jutó nettó reálbér	4,3	7,2	7,6	4,5	3,3	3,1
Foglalkoztatottak száma ¹	2,7	3,2	1,4	1,5	1,1	0,7
Termelékenység ¹	0,5	-1,1	2,7	2,7	2,7	3,0
Infláció	-0,1	0,4	1,6	3,1	3,0	3,0

¹ Munkaerő felmérés statisztika alapján számítva.

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

KÖLTSÉGVETÉSI PROGNÓZIS 2016-2020

Bevételek (milliárd forint)

	Tényadat		Előrejelzés			
	2015	2016 várható	2017 várható	2018 irányszám	2019 irányszám	2020 irányszám
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 505,8	1 592,6	1 557,3	1 369,2	1 426,0	1 479,1
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	4 598,0	4 603,7	5 004,8	5 362,4	5 817,6	6 126,2
Lakosság befizetései	1 877,0	1 913,3	2 062,6	2 224,0	2 371,7	2 524,2
Költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok ¹	3 388,6	3 051,6	2 681,9	3 330,6	3 133,2	2 448,9
Központi költségvetési szervektől származó befizetések ²	29,8	30,1	157,9	208,0	235,6	280,2
Helyi önkormányzatok befizetése	15,8	13,9	21,6	7,0	7,0	7,0
Elkülönített állami pénzalapok befizetése	10,0	20,0	17,0	17,0	17,0	17,0
Állami vagyonnal kapcsolatos bevételek	170,1	213,3	110,9	195,2	103,7	98,8
Egyéb bevételek	108,9	52,2	7,9	8,0	8,1	8,2
Unió támogatások utólagos megtérülése	25,7	428,4	75,2	60,0	120,0	120,0
Vám és cukorilleték költség megtérítése	13,6	13,3	12,0	12,5	13,1	13,6
Bevételek összesen	11 743,3	11 932,5	11 709,2	12 793,9	13 253,0	13 123,2

¹ A költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok esetében a maradvány-felhasználás terv szinten (vagyis a 2017-2020. években) nem jelenik meg, ugyanakkor a 2015. évi tény és 2016. évi várható értékekben az jelentős összegben megjelenik mind a bevételi, mind a kiadási oldalon. A kiadási oldalon itt jelenik meg továbbá a felhasznált tartalékok döntő része is 2015-ben és 2016-ban. Mindezen hatásokat figyelembe kell venni az egyes évek értékeinek összevetésénél.

² A szociális hozzájárulási adó mértéke csökkentésének hatása a teljes időhorizonton a költségvetési szervek esetében a központi költségvetésbe való befizetesként jelenik meg, a minimálbér és garantált bérminimum emelésének hatása pedig úgy, hogy azt részben fedezik az emelés nélküli keretszámok, részben a tartalékból jut erre forrás.

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

KÖLTSÉGVETÉSI PROGNÓZIS 2016-2020

Kiadási oldal
(milliárd forint)

	Tényadat		Előrejelzés			
	2015	2016 várható	2017 várható	2018 irányszám	2019 irányszám	2020 irányszám
Egyedi és normatív támogatások	305,4	333,7	311,4	352,9	368,7	358,4
Közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása	69,9	69,9	70,1	71,8	74,1	76,3
Szociálpolitikai menetdíj támogatás	97,8	97,0	97,0	97,0	97,0	97,0
Lakásépítési támogatások	109,3	152,0	207,8	222,3	224,7	212,6
Nemzeti család- és szociálpolitikai alap	708,7	677,0	657,5	640,5	623,6	623,9
Költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok	8 635,6	8 534,5	8 322,2	8 866,6	7 874,9	7 029,0
Társadalmi önszerveződések támogatása	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Társadalombiztosítási alapok támogatása	560,0	487,8	871,8	966,2	932,7	1 066,8
Helyi önkormányzatok támogatása	665,4	720,2	641,1	644,0	638,4	643,1
Elkülönített állami pénzalapok támogatása	138,7	166,5	39,5	34,5	30,2	30,3
Nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból eredő kiadások	14,6	6,4	8,7	7,6	7,4	7,2
Adósságszolgálati járulékos kiadások	41,1	48,1	41,6	44,4	41,8	46,1
Egyéb kiadások	24,0	58,8	30,8	30,5	31,7	32,3
Rendkívüli kormányzati intézkedések	0,0	0,0	110,0	120,0	120,0	120,0
Céltartalék	0,0	0,0	283,6	153,6	166,7	167,7
Országvédelmi/Adócsökkentési és fejlesztési alap	0,0	0,0	60,0	50,0	50,0	310,0
Kormányzati rendkívüli kiadások	4,0	3,6	3,3	2,9	2,5	2,1
Kezességérvényesítés	12,6	11,8	21,0	23,0	23,0	24,0
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	286,8	356,8	315,8	349,1	582,3	1 131,4
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	306,0	295,3	301,5	319,9	329,6	339,8
Kiadások összesen	11 983,9	12 023,4	12 398,5	13 000,6	12 223,1	12 321,9
Adósságszolgálati kamatkiadások	1 205,7	1 095,1	971,7	944,6	953,8	926,2
Kiadási főösszeg	13 189,7	13 118,5	13 370,2	13 945,2	13 176,9	13 248,1

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

KÖLTSÉGVETÉSI PROGNÓZIS 2016-2020

Egyenleg és további mutatók
(milliárd forint)

	Tényadat		Előrejelzés			
	2015	2016 várható	2017 várható	2018 irányszám	2019 irányszám	2020 irányszám
Elsődleges egyenleg	-240,6	-90,9	-689,3	-206,6	1 029,9	801,3
Elsődleges egyenleg a GDP %-ában	-0,7%	-0,3%	-1,8%	-0,5%	2,4%	1,7%
Kamatbevételek	232,5	139,5	60,7	35,5	33,1	44,5
Bevételi főösszeg	11 975,8	12 072,0	11 769,9	12 829,4	13 286,1	13 167,7
Kiadási főösszeg	13 189,7	13 118,5	13 370,2	13 945,2	13 176,9	13 248,1
Központi költségvetés egyenlege	-1 213,8	-1 046,5	-1 600,3	-1 115,8	109,2	-80,4
Nyugdíjbiztosítási alap egyenlege	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egészségbiztosítási alap egyenlege	-30,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Elkülönített pénzalapok egyenlege	2,2	55,1	69,0	82,3	103,6	114,5
Központi alrendszer egyenlege	-1 237,2	-991,4	-1 531,3	-1 033,5	212,9	34,1
Helyi önkormányzatok egyenlege	13,6	370,0	250,0	90,0	-240,0	-130,0
Államháztartás egyenlege	-1 223,6	-621,4	-1 281,3	-943,5	-27,1	-95,9
ESA híd ¹	689,7	-115,1 – -185,1	371,1	226,1	-611,9	-465,1
Kormányzati szektor ESA egyenlege	-533,9	-736,5 – -806,5	-910,3	-717,4	-639,1	-561,1
Kormányzati szektor ESA egyenlege a GDP %-ában	-1,6%	-2,1% – -2,3%	-2,4%	-1,8%	-1,5%	-1,2%

¹ Az ESA-hídban, így a teljes kormányzati egyenlegben 2016-ban a GDP 0,2%-ra becsülhető bizonytalanságot jelent a költségvetési szervek év végi tartozásának alakulása, illetve az ESA-hidat is befolyásoló uniós előlegfizetések éves összege.